

Jednání podnikatele. v.2009

© (2006 –) 2009 Michal Černý Ph.D.
www.michalcerny.eu | www.michalcerny.net

Podnikatel - jednání

- Fyzická osoba – 1) přímé jednání, 2) jednání nepřímé = zmocněncem (zástupcem)
- Právnícká osoba – zákony (OZ a ObZ) upravují, kdo je oprávněn jménem PO jednat (OZ: členové a zaměstnanci, ObZ hovoří o statutárních orgánech, upravuje ale i jednání prostřednictvím dalších osob)

Fyzická osoba

- Přímé jednání = jedná podnikatel sám
- Zákonné zmocnění - § 15 ObZ
- „Zákonné zastoupení“ – rodiče (aplikuje se na případ, kdy by nezletilec zdědil podnik)
- Smluvní zastoupení – plná moc (OZ), mandátní smlouva (ObZ) nebo jiná z tzv. smluv se zástupci

---

Právnícká osoba

- Základní pravidlo - § 20 OZ
- Speciální pravidlo pro obchodní společnosti a družstvo - § 13 ObZ
- Obecné ustanovení pro členství v orgánech obchodních společností a družstva - § 66 ObZ

Občanský zákoník - § 20

- § 20
- (1) Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány).
- (2) Za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Překročili-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět.

Statutární orgán

- Je to orgán, který přímo jedná jménem obchodní společnosti či družstva. Nazývá se různě:
- Společník (kterýkoliv / pověřený) – veřejná obchodní společnost
- Komplementář – komanditní společnost
- Jednatel – společnost s ručením omezeným, evropské hospodářské zájmové sdružení
- Představenstvo – akciová společnost, evropská společnost, družstvo

---

Vznik / zánik funkce - § 66

- § 66 vymezuje v obecné rovině některé podrobnosti ke vzniku a zániku funkce člena orgánu
- Např. vymezení dne, kdy končí výkon funkce
- Dále vymezuje např. smlouvu o výkonu funkce a některé nezbytné podmínky jejího uzavření (souhlas nejvyššího orgánu společnosti)

Obchodní zákoník - § 13

- § 13
- (1) *Je-li podnikatelem fyzická osoba, jedná osobně nebo za ni jedná zástupce. Právnícká osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce.*
- (2) *Ustanovení tohoto zákona o jednotlivých obchodních společnostech a družstvech určují statutární orgán, jehož jednání je jednáním podnikatele.*
- (3) *Vedoucí organizační složky podniku (§ 7 odst. 1 a 2), který je zapsán do obchodního rejstříku, je zmocněn za podnikatele činit veškeré právní úkony týkající se této složky.*

Překročení oprávnění

- Obchodní společnost (OS) nebo družstvo zavazuje, kromě případů, kdy překročí působnost, kterou svěřuje zákon. Např.:
- Jednatel S.R.O. nemůže svým rozhodnutím nahradit souhlas valné hromady s uzavřením smlouvy dle § 196a nebo smlouvy o výkonu funkce dle § 66

Omezení oprávnění zakladatelským dokumentem

- Zakladatelský dokument (společenská smlouva, stanovy) nebo rozhodnutí orgánu mohou obsahovat omezení jednatelského oprávnění.
- Takováto omezení nemají vliv i když byla zveřejněna.
- Důvodem je ochrana třetích osob.

- (4) Je-li podnikatelem právnická osoba, je vázána vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jejím statutárním orgánem nebo likvidátorem, i když překročil rozsah jejího předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon.
- (5) Omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu právnické osoby vyplývající ze stanov, společenské smlouvy či jiného obdobného dokumentu nebo z rozhodnutí orgánů právnické osoby není možno uplatňovat vůči třetím osobám, i když byla zveřejněna.

Judikatura – způsob jednání pr.osoby

- Ustanovení stanov o **způsobu jednání právnické osoby** není vnitřním omezením jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 191 odst. 2 obch. zák., ale ustanovením odchylného způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 191 odst. 1 téhož předpisu.
- 29 Odo 216/2003, 29 Odo 198/2002, 20 Cdo 1860/2002

Příklad z obchodního rejstříku

Výpis	
z obchodního rejstříku, vedeného	
Slovenskou republikou (Slovensko)	
číslo B. 08/001/2007	
Doba pro jeho vydání byla určena rozhodnutím SR/2007/017 v příloze, ke které došlo, ke změně údajů, uvedené ve grubech se registrací č. 0001	
28. prosince 2008	
Obchodní firma:	obch. s. s.
Sídlo:	Práca 1, Prievidza 01, PSČ 011 01
Identifikační číslo:	001 02 248
Právní forma:	Akciová společnost
Právní jednání:	obchodní společnost

den vzniku členství v představenstvu

Jménem společnosti jedná představenstvo. Za představenstvo jsou oprávněni jednat jménem společnosti vždy nejméně dva členové představenstva společně.

Podepisování se děje tak, že k vytištěnému nebo napsanému názvu společnosti připojí své podpisy dva členové představenstva s uvedením svých funkcí.

Judikatura – způsob jednání pr. osoby

K určení způsobu jednání za a.s. při písemném právním úkonu

- Určují-li stanovby akciové společnosti způsob jednání představenstva odchýlně od ustanovení § 191 odst. 1 obč. zák., nejde o omezení práva představenstva jednat jménem společnosti ve smyslu ustanovení § 191 odst. 2 obč. zák., ale o určení způsobu jednání jménem společnosti. Způsob jednání jménem společnosti určují stanovby společnosti a tento způsob se zapisuje do obchodního rejstříku. Zápis v obchodním rejstříku o tom, jakým způsobem statutární orgán podepisuje za společnost, je v posuzované věci právě vyjádřením určení ve stanovách, kdo jménem společnosti může učinit písemný právní úkon.

Určení způsobu jednání právnické osoby ve stanovách přitom není vnitřním omezením jednatele oprávnění ve smyslu ustanovení § 191 odst. 2 obč. zák. Za takové omezení lze považovat pouze omezení, která zakazují představenstvu jako celku nebo osobám jednat jménem představenstva, a tedy i jménem společnosti, učinit určitý právní úkon či právní úkony anebo takový úkon podmiňují (např. předchozím souhlasem valné hromady).

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 605/2007, ze dne 26. 5. 2009

Prokura § 14

- Zvláštní obchodněprávní institut.
- Zvláštní druh plné moci, kterou podnikatel zmocňuje prokuristu ke všem právním úkonům, ke kterým dochází při provozu podniku.
- Prokuru uděluje podnikatel – FO / PO, prokuristou může být pouze fyzická osoba
- Prokurista podepisuje tak, že k firmě podnikatele připojí podpis a dodatek označující prokuru – prokurista, per procuram, p.p.

Vznik prokury

- Prokura vyžaduje udělení zmocnění (podnikatelem), jeho přijetí (prokuristou). Může být formální i neformální.
- Prokura vzniká až zápisem do obchodního rejstříku (OR) - § 14/6, dle právní úpravy ObZ o OR musí prokurista dát svůj souhlas
- Zápis prokury do OR je většinou vykládán jako konstitutivní

Zánik prokury

- Odstoupením prokuristy, odvoláním prokury, smrtí prokuristy, zánikem PO podnikatele, - výmaz z OR je deklaratorní, ale důvěra třetích osob v obsah zápisu v OR je chráněna i přes to
- Smrtí FO podnikatele prokura zaniká jen tehdy, pokud podnikatel stanovil, že má trvat jen za jeho života.
- V ostatních případech nezaniká, ale dochází k jejímu omezení – *1) prokurista může činit jen úkony v rámci obvyklého hospodaření, 2) úkony nad rámec jen se souhlasem dědiců a soudu*
- Prokurista je rovněž povinen podat návrh na zápis omezení do OR

Obsah prokury – základní a rozšířená

- **Základní prokura** - všechny právní úkony, ke kterým dochází při provozu podniku, nikoliv však zcizování a zatěžování nemovitostí
- **Rozšířená prokura** – všechny ... včetně zcizování a zatěžování nemovitostí. Toto oprávnění musí být v listině o udělení prokury (pověřovací listina, zápis z valné hromady apod.) výslovně uděleno.
- **Zcizování** = prodej, darování, směna
- **Zatěžování** = zatížení nemovitosti věcným právem třetí osoby – zástavním právem, věcným břemenem
- ObZ hovoří obecně o nemovitostech, jejich evidence v katastru nemovitostí není relevantní

Prokura individuální a kolektivní

- Prokura individuální – každý prokurista může jednat sám
- Prokura kolektivní – § 14/4 - musí jednat alespoň dva společně / všichni prokuristé dohromady – záleží na rozhodnutí podnikatele
- Podnikatel musí vymezit charakter – nejpozději při pověření druhého prokuristy - § 14/6
- Mezi prokuristy není nikdo „výše než ostatní“ a „nikdo nemá lepší oprávnění“

Příklad z obchodního rejstříku

Prokura:

Marcela Kobíková, r.č. 505101/019
Praha 4, Na Pankraci 7
PhDr. Alena Prajzlerová, r.č. 595426/0686
Praha 10, Rezlerova 283
Jaroslav Kratochvíl, r.č. 560715/0835
Praha 4, Přímětická 1189/14
Ing. Petr Hájek, r.č. 700518/0325
Praha 10, Vajdova 1038

Prokuristé jsou oprávněni jednat, tj. zastupovat a podepisovat, za společnost vždy dva společně. Za společnost se podepisují tak, že k obchodnímu jménu společnosti připojí svůj podpis s dodatkem označujícím prokuru.

Zákonné zmocnění z titulu pověření §15

- 1) *Kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází.*
- Týká se provozování podniku
- Otázky obchodněprávní i např. pracovněprávní
- Příklady: Obchodní ředitel, pokladní ...

Vznik a zánik zmocnění

- Zmocnění vzniká ex lege na základě pověření. Pověření může být formální nebo neformální, může vyplývat např. i z pracovní smlouvy, stanov družstva apod.
- Zmocnění zaniká odnětím pověření, smrtí zmocněnce, zánikem právního vztahu mezi podnikatelem a zmocněncem (např. pracovní vztah, členský vztah), zánikem právnické osoby zmocnitele i z dalších důvodů

Judikatura

K zastoupení podnikatele podle ustanovení § 15 ObZ

- *Není nutno, aby oprávnění podepisování smluv bylo uvedeno ve vnitřních předpisech nebo v náplni práce, jestliže toto oprávnění vyplývá přímo ze zákona – ustanovení § 15 obchodního zákoníku.*

podle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2004/2008, ze dne 1. 9. 2008

Judikatura – střet oprávnění statutárního orgánu a zákonného zmocnění (§ 13x§15 ObZ)

K zastoupení společnosti dle § 15 ObZ statutárním orgánem

- *Osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nemůže být současně zákonným zástupcem této osoby podle § 15 obchodního zákoníku.*

podle rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Odo 11/2006, ze dne 15.10.2008

Dřívější judikatura

K zastoupení společnosti ředitelem / členem představenstva podle § 15 ObchZ

- Skutečnost, že osoba podepsala posuzovanou smlouvu jako předseda představenstva za situace, kdy neměla oprávnění jednat samostatně jménem akciové společnosti za statutární orgán podle stanov společnosti, ale zároveň měla jednatelemské oprávnění jako ředitel z jiného titulu – ze zákona (§ 15 obchodního zákoníku), nemůže činit takto podepsanou smlouvu neplatnou.
- Uvedený závěr nelze považovat za obcházení zákona, když ustanovení § 15 obch. zák. umožňuje, aby při provozování podniku byla osoba, která je pověřena určitou činností, zmocněna ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Nelze namítat, že smlouva nebyla ze strany akciové společnosti podle jejích stanov, vudanych ve smyslu § 191 odst. 1 obch. zák. řádně podepsána, je-li podepisující předseda představenstva současně osobou (ředitelem) pověřenou určitou činností v rámci provozu podniku a v tomto postavení měl ze zákona právo smlouvu podepsat. Skutečnost, že tato osoba nesprávně uvedla funkci předsedy představenstva místo ředitele, nemá vliv na platnost písemného právního úkonu.
- podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1455/2005, ze dne 28. 3. 2007

Smrt podnikatele - zmocnitele

- Pokud stanovil, že trvá jen za jeho života, tak smrtí zaniká. V opačném případě trvá a tím se mění na zákonné zmocnění jednat jménem dědiců.
- Zmocnění jednat jménem dědiců je však omezeno – může činit úkony jen v rámci obvyklého hospodaření
- Úkony nad rámec obv.h. jen se souhlasem dědiců a soudu

Překročení zmocnění - § 15/2

- Při překročení zmocnění je jednáním podnikatel vázán, jen jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla.
- V opačném případě podnikatel vázán není.
- Posuzuje se vždy s ohledem na konkrétní okolnosti případu, třetí osoba je chráněna více než podnikatel tehdy, pokud projeví rozumnou míru pozornosti.

Judikatura – kritérium obvyklosti

K uznávání závazků podnikatele jeho účetní (§ 15 ObchZ)

- Podle § 15 odst. 1 obch. zák., kdo byl při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Předmětné ustanovení zakotvuje zákonné zmocnění k jednání za podnikatele. Zmocnění se týká všech osob, které byly při provozování podniku pověřeny určitou činností. Není zde žádné omezení týkající se poměru těchto osob k podnikateli (pracovní, členský, společenský poměr) není tu ani omezení týkající se formy pověření (nemusí mít písemnou formu) nebo jeho obsahu. Musí se pouze jednat o „určitou činnost“ – což bude jistě zahrnovat jak vymezení druhově tak individuální. Rozsah zmocnění zákon vymezuje ve vazbě na tuto „určitou činnost“ tak, že se bude jednat o všechny úkony, k nimž při této činnosti obvykle dochází; předmětnou zákonnou upravou je tedy nastoleno **kritérium obvyklosti**.

V případě překročení jednatelského oprávnění zástupcem podnikatele je takovýto jednáním podnikatel vázán jen tehdy, jestliže o překročení třetí osoba nevěděla a s přihlédnutím ke všem okolnostem případu vědět nemohla (srov. § 15 odst. 2 obch. zák.).

... kritérium obvyklosti

- Kritérium obvyklosti nelze vykládat bez dalšího tak, že účetní je ze zákona oprávněna za podnikatele činit jakékoli úkony související s finančními otázkami. **Měřítkem obvyklosti je, zda v obchodním styku mezi podnikateli je obvyklé, aby účetní bez výslovného pověření k takové činnosti uznávala závazky.** Dovolatelce je třeba přesvědčit, že každá konkrétní účetní může být z titulu své funkce pověřena pouze určitou specifickou činností (například mezdová účetní bude zcela jistě vykonávat jinou činnost, než účetní tzv. provozní či kupř. účetní, zabývající se pouze zaúčtováním přijímaných a odesílaných faktur, navíc třeba pouze i pro konkrétně vymezenou část obchodních partnerů svého zaměstnavatele, atp.). **Kritérium obvyklosti je pak třeba zkoumat vždy s přihlédnutím ke zjištění, jakou činností byla účetní pověřena (finanční účetní, mezdová účetní, atp.).** Pakliže odvolací soud bez dalšího uzavřel, že poň činnost účetní spadá nejen provádění inventarizací pohledávek a závazků a jejich zápočtů, ale i činnost spočívající ve vyhotovování uznávacích prohlášení s tím, že se jedná o obvyklou činnost účetní, aniž by z obsahu rozhodnutí vyplývalo na základě čeho k tomuto závěru dospěl, pak s tímto posouzením se dovolací soud nezotožnil.

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 317/2005, ze dne 18. 4. 2006

Judikatura

K zastoupení podnikatele podle § 15 ObchZ (dodatek s rozhodčí doložkou)

- Ředitel nákupu, který podepsal „základní“ smlouvu o zřízení konsignačního skladu (aniž byla vůči tomu vznesena výhrada), byl v posuzované věci oprávněn i k uzavření dodatku s rozhodčí doložkou; i kdyby zákonné zmocnění v daném případě ředitel nákupu překročil, druhá strana o tomto překročení nevěděla a s přihlédnutím k uvedeným konkrétním okolnostem ani nemohla vědět (§ 15 odst. 2 obch. zák.)

podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 2312/2007, ze dne 21. 1. 2009

Zavazující jednání bez zmocnění § 16

- Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednající osoba k tomu není oprávněna.
- Vždy podle okolností případu
- Smyslem je ochrana třetích osob (spotřebitelů, podnikatelů)
- Příklady: Vrchní prchni, výdej léků v lékárně

Judikatura – jednání dle § 16 ObZ

K jednání jiné osoby v provozovně podnikatele (§ 16 ObZ)

- *Jednání jiné osoby nacházející se v provozovně podnikatele dle ustanovení § 16 obchodního zákoníku zavazuje podnikatele při současném splnění dvou podmínek. Především musí k jednání dojít v provozovně podnikatele a současně musí být splněna i podmínka, že třetí osoba nemohla vědět, že jednající osoba není k jednání oprávněna.*
- *podle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 81/2007, ze dne 31. 5. 2007*

Judikatura – jednání dle § 16 ObZ

K zastoupení společnosti statutárním orgánem dle § 16 ObZ

- *Obchodní zákoník zajišťuje i ochranu třetích osob, které uzavřou smlouvu či učiní jiný právní úkon ve vztahu k obchodní společnosti nebo družstvu v dobré víře. Pro takový případ se nepochybně uplatní pravidlo formulované v § 16 obch. zák. a obchodní společnost nebo družstvo budou vázány právním úkonem svého statutárního orgánu nebo jeho člena jednajícího jako tzv. nezmocněný jednatel, tj. právním úkonem který učiní v jejich provozovně, v rámci činnosti prováděné v této provozovně, za podmínek § 16 obch. zák. Ve vztahu ke společnosti pak ponese takový člen statutárního orgánu plnou odpovědnost za to, že nejednal s péčí řádného hospodáře.*

podle rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Odo 11/2006, ze dne 15.10.2008
